

Posudek bakalářské práce Hynka Černého *Co je to mem?*

U práce Hynka Černého figuruji jako vedoucí, avšak tuto roli mi nebylo dáno patřičným způsobem naplnit. S kandidátem jsme sice většinu z toho, co chce mít v práci, probírali, avšak hotovou práci jsem neviděl dříve, než byla připravena k odevzdání, a nemohl jsem mu tak k ní poskytnout žádnou zpětnou vazbu. Je to škoda, protože práce, zdá se mi, vykazuje autorův filosofický potenciál, který by ale nutně potřeboval usměrnění, jaké mu moje oponentura možná mohla poskytnout.

V první části autor probírá a kritizuje vše podstatné, co bylo o memech a memetice napsáno. Podrobně se věnuje jejímu početí v díle Richarda Dawkinse, knize Susan Blackmore a méně známé knize Kate Distin. V této části prokazuje, že prostudoval spoustu literatury (určitě více, než je na bakalářskou práci třeba) a že co čte, také promýšlí. To je jistě chvályhodné.

Kandidát je přesvědčen, že dawkinsovská memetika se opírá o dvě premisy, které formuluje následovně:

1a: *memy musí vytvářet své kopie skrze vlastní činnost podobně, jako to dělají hmotné geny*

2a: *memy už svoji kulturní polévku zcela obsadily a my bychom je měli nalézat všude kolem nás i v nás*

Proti nim staví dvě své vlastní premisy:

1b: *kopie memů vznikají samostatně pouze v důsledku působení prostředí na hmotné struktury našich mozků*

2b: *první memy leží někde uvnitř naší kultury, kde se teprve shromažďují různorodé součástky, ze kterých teprve jednou vzniknou skutečné memy, jež kulturu promění*

Kritická část práce je podle mne přijatelná (i když už v ní se autor někdy pohybuje na hranici srozumitelnosti – viz například jeho teze 2b). Její výsledky shrnuje následujícím způsobem: "Myslím, že druhá kapitola ukázala, že dosavadní teorie nejsou zcela promyšlené zcela nekontroverzně nebo dobře, aby na jejich základě vznikla memetika jako věda. Jsem přesvědčený, že za stagnaci jejich rozvoje může zanedbaná příprava terminologie i nedostatečné promyšlení důsledků, které by tyto teorie přinesly na svět, kdyby jejich testování bylo prováděno v praxi." Ten nejzákladnější problém je, zdá se mně, v tom, že nikomu se dosud nepodařilo jasně vymezit, co to je mem.

Problém vidím v poslední části práce, kde autor navrhuje svůj vlastní přístup memetice. Je samozřejmě chvályhodné, že autor jenom nereprodukuje názory jiných a snaží se přijít se svým vlastním; potíž je ale v tom, že artikulaci jeho vlastního názoru neshledávám vůbec srozumitelnou.

Očekával bych, že se autor bude snažit napravit největší nedostatek těch teorií, které předtím kritizuje, tj. nedostatečné vymezení pojmu *mem*. Žádné takové vymezení tam bohužel nenacházím, a nemohu se zbavit pocitu, že bez toho je jakékoli další mudrování o memetice bezobsažné. Nejbližší vymezení je asi následující formulace: "memy jsou nerozklíčovanou záležitostí jemných a individuálně odlišných neurálních struktur našich mozků". (Autor dále uvádí i to, že "memy jako *intence organizované pro uspokojování potřeb* nás motivují dělat fenotypickou činnost".) Moc nechápu, jak to jde dohromady s autorovou premisou 2b^{čb} (Jsou-li memy "uvnitř naší kultury", jak to mohou být struktury mozku? Jak mohou být struktury mozků, když ještě neexistují?)

Autor navrhuje, aby se sešli zástupci různých kultur, a zasedli pod pláštíkem něčeho, jako je Rawlsův závoj nevědomosti. ("Budou nám skryti všichni účastníci diskuse, takže nebude existovat žádné vodítko k jejich identifikaci, ba dokonce kvůli speciální droze nebudeme schopni poznat ani samy sebe.") Co by

pod tím pláštíkem dělali, nepíše; ale dospěli by podle něj k nutnosti vytvoření "registru memů" na počítači. Tento registr by pak byl navázán na nějakou "pyramidu potřeb".

Přiznám se, že v této části práce už mi zcela uniká, o co autorovi jde. Zřejmě se nějak posouvá od problému popisu memetické evoluce (jakožto doplňku evoluce genetické) k nějakým aktivistickým návrhům, jak memy zapojit do uspokojování potřeb lidí. Ale memy přece podle něj neexistují? Je tedy součástí toho jejich zapojení nejprve to, že je stvoříme? Ale jak? Stále nechápu, co to mem je ...

Vzhledem ke všemu výše uvedenému je pro mě velmi těžké navrhnout pro práci kolegy Černého hodnocení. Některé části jeho předložené práce vykazují schopnosti studovat literaturu, kriticky ji hodnotit, i na ni tvůrčím způsobem navazovat. Navíc mám pocit, že by měl kapacitu napsat práci výbornou; to ale bohužel není případ práce, kterou odevzdal; v ní se jeho bezbřehé spekulace dostávají do poloh, kam už je v podstatě není možné sledovat. Vzhledem k tomu, že něco navrhnout musím, tak snad něco jako C ...

V Hradci Králové, 28.7.2023

Jaroslav Peregrin